

משמעות

דבר האירה

"להאיר את הדרך"

ארגון 'האירה' מציג: תוכנית 'הרימוטי בחור'

ארגון 'האירה' הוקם מתוך חזון עמוק להאיר את הנפש והנשמה של כל ילד ובחור. הארגון חותר להביא פתרונות יצירתיים בכדי שכל אדם ירגיש תחושת ערך עצמי עמוק, מתוך הבנה ש"כל אחד ואחד באורו יאיר". כל אחד מאיתנו הוא עולם ומלואו, וכל נשמה זקוקה להכרה והארת פנים שתאפשר לה להביע את גדולתה ואת הפוטנציאל הייחודי שלה.

מטרת הארגון היא להאיר את הדרך לכל חניך. דרך הליווי והתמיכה, 'האירה' פועלת לעזור לכל אחד למצוא את אורו הפנימי, להתחבר לתורה ולמצוות, ולהגשים את ייעודו הרוחני והאישי. בימים אלו עובדים בארגון על פיתוח תוכניות נוספות להארת הבחורים, להארת הילדים שזקוקים ליד מכוונת, וגם על תכנית לבנות חיל, בע"ה ניידע אתכם בתוכניות הבאות בקרוב.

תוכנית 'הרימוטי בחור' - ההכנה המושלמת לשיבה גדולה

תקופת ימי הבחורות, ובעיקר השנה של שיעור ג' בשיבה קטנה, היא אחת התקופות הקריטיות בעיצוב עתידו של כל בחור ישיבה. מתוך הבנה זו, פיתחנו את תוכנית 'הרימוטי בחור', שמטרתה להעניק לתלמידים כלים רוחניים ורגשיים שיכינו אותם בצורה מיטבית לקראת המעבר לשיבה גדולה.

התוכנית נבנתה בשיתוף פעולה עם משגיחים וראשי ישיבות, ומטרתה היא לסייע לבחורים לבסס את יסודות האישיות והאמונה שלהם, ולהבטיח מעבר חלק ויציב בין ישיבה קטנה לשיבה גדולה.

מטרות התוכנית:

• יסודות היהדות: ביסוס יסודות היהדות באופן שיהיו בסיס איתן לכל ההתקדמות הרוחנית של הבחור בעתיד.

• הכוח שבך: הכרת הכוחות הפנימיים והייחודיים של כל בחור, לצד בניית דימוי עצמי חיובי וחזק.

• אורחות חיים: הענקת כלים מעשיים לניהול חיים עם אחריות ויציבות, תוך הכנה נפשית ופיזית לקראת העלייה לשיבה גדולה.

• להשפיע מטובך: חיזוק האמונה ביכולת להשפיע בסביבה האישית והרחבה, ולממש את הפוטנציאל האישי.

• תמוכים עליון: תמיכה אישית ואינטנסיבית לאורך כל התקופה, דרך קשר ישיר עם ראשי הקבוצות.

מבנה התוכנית: לכל קבוצת תלמידי שיעור ג' ימונה 'משפיע' שילווה את הבחורים לאורך השנה. בחירת המשפיע נתונה לכל ישיבה, הפעילות מתקיימת במפגש קבוצתי לחיזוק והעצמה משותפת אחת לשבוע, ולאחר מכן יכולים הבחורים המעוניינים להיפגש לשיחה אישית עם המשפיע לשם הכוונה וסיוע בקשיים אישיים.

התכנית כבר פעלה בשיתוף ארגון "כרם" במשך השנה שעברה בהצלחה רבה בישיבות מובחרות. ההרשמה לתוכנית 'הרימוטי בחור' ליישובות עומדת להסתיים, ניתן לפנות לפרטים נוספים לפל' 054-8479855

תוכנית 'הרימוטי בחור' היא חלק ממהלך כולל של ארגון 'האירה' להאיר את הדרך לצעירים, להעצים ולחבר אותם לתורה ולמצוות, לעורר בהם את הכוחות הפנימיים, ולסייע להם לעבור בצורה חלקה את השלב החשוב של המעבר לשיבה גדולה.

שבת שלום ומבורך
הרב אלחנן רייזמן

הנפש והדעות

יסודות איתנים מפרשת השבוע

כאשר אתה תורם ועוזר, הברכה מגיעה גם אליך. המסר העולה מדברי השפת אמת ופסוקי התורה הוא ברור: העזרה לזולת אינה רק חובה מוסרית, אלא גם הזדמנות להתפתחות אישית ולברכה בחיי האדם.

***

כי תבנה בית חדש ועשית מעקה לגיגך ולא תשים דמים בביתך כי יפול הנופל ממנו"

גדרים וסייגים במידה נכונה

בשעה שאדם גודר עצמו ובונה לעצמו גדרים וסייגים על מנת להישמר מהחטא להתקדם ולהתעלות בעבודת ה', עליו לוודא שהם נעשים במידה ובמשורה, באופן שיוכל לעמוד בהם. אם הגדרים יהיו מעל ומעבר לכוחותיו, עלול להיות מצב שבו יצטרך להפר את הגדר, ואז כתוצאה מכך יפול לאט לאט גדרים נוספים, עד שיגיע חלילה למצב שבו הוא עובר על האיסור עצמו. הדברים מבוארים בתורת משה "לחתם סופר":

על פי חז"ל, אדם חייב לעשות גדרים וסייגים. "אמנם צריך לזה שמירה יתירה שלא תהיה השמירה לו למכשול", כפי שכותב חובת לבבות, כי היצר הרע ילחום כנגד האדם וינסה להעבירו על הגדר שהציב, ודרך אותו הגדר ידרדר לעבור גם על גדרים אחרים עד שיגיע חלילה לאיסור ממש.

ומזהיר החתם סופר על הסכנה שבגדרות מוגזמים:

"והוא הבעל גדר יהיה נענש על זה הרבה מאד... זה מרמז הקרא 'כי תבנה בית חדש', שתחדש ביתך לשוב אל ה', אזי העיקר 'ועשית מעקה לגיגך' גדרים וסייגים, אך אמנם הישמר שלא תשים דמים בביתך, שלא ישים המעקה ההוא דמים בביתך כי אולי סוף שיפול הנופל ממנו, פן מן אותו המעקה יפול ח"ו".

האיזון בגדרים וסייגים

דברי החתם סופר מלמדים אותנו על הצורך באיזון נכון כאשר מקבלים על עצמנו גדרים וסייגים. על האדם לשמור שלא יעמיד את עצמו בניסיון מעל יכולותיו, כך שלא יגרם מכך נזק חלילה. גדרים טובים הם כאלה שמחזקים את האדם ועוזרים לו לשמור על רמתו הרוחנית, אך אם הם קשים מדי לביצוע, הם עלולים להוביל למפלה ולירידה רוחנית חמורה יותר.

לסיכום

הגדרות והסייגים בעבודת ה' הם כלים חשובים להתרחקות מהחטא ולשמירה על רמה רוחנית גבוהה, אך עליהם להיות במידה הראויה, באופן שיהיו ברי ביצוע ולא יובילו להתמוטטות חלילה. כפי שכותב החתם סופר, יש להיזהר שלא להעמיד את עצמנו בסכנה כאשר בונים גדרים גבוהים מדי שלא ניתן לעמוד בהם.

"כי תצא למלחמה על אויבך"

תפתח פתח קטן

לפעמים האדם חושב לעצמו, כיצד אוכל להצליח במלחמה נגד היצר הרע ובעבודת ה' שלי? הרי זו עבודה קשה. אולם האמת היא שהאדם צריך רק תפוח, להתחיל את ההתחלה, ואז הקב"ה כבר מסייעו. כך מבאר ה"דגל מחנה אפרים"

כי תצא למלחמה על אויבך - היינו, תיכף כשיהיה איתערותא דלתנא ותצא למלחמה נגד היצר הרע, אז בודאי 'ונתנו ה' אלקיך בידך'. כמאמרם ז"ל (שיר השירים רבה ה', ב'): פתחו לי כחודה של מחט ואני אפתח לכם ארובות ארובות."

בכך מבהיר הדגל מחנה אפרים שהעיקר הוא לפתוח בצעד הראשון, והסיוע האלוקי יגיע בעקבות זאת.

***

"הקם תקים עמו"

העזרה לאחר מיטיבה עם העוזר

לעיתים האדם מתלבט מדוע להשקיע מזמנו בעזרה לזולת כאשר הוא יכול להקדיש את הזמן הזה לצרכיו האישיים. אולם, התורה מלמדת אותנו כי אדרבה העזרה לאחרים אינה פוגעת באדם, אלא מיטיבה עמו וגם מביאה ברכה לחייו.

השפת אמת (שנת תרל"ו) מבאר את העיקרון הזה בצורה עמוקה יותר. הנה נצטוונו בתורה "הקם תקים עמו" (דברים כב, ד), זוהי מצוה לעמוד לימין הזולת ולעזור לו, כגון להרים משאו של חבר, ועל כך כותב:

"הקם תקים עמו, כפי מה שאחד עוזר לחבירו כענין אמרם הוי נושא בעול עם חבירך, כמו כן זוכה לתקן עצמו ליישר אורחותיו להיות לו תקומה. זה 'הקם תקים עמו', והוא ענין יותר משבעל הבית עושה עם העני, העני עושה עמו".

השפעת העזרה על העוזר

ההסבר הוא, שאדם המסייע לאחרים, בעצם מסייע לעצמו. זהו קשר הדדי, כאשר העוזר מקבל תיקון פנימי ותקומה, והעזרה לזולת מתבררת כפעולה שגם מזכה את העוזר ביישור דרכיו.

דברי השפת אמת מתחברים ליסוד מוסרי עמוק: החסד והעזרה לזולת אינם רק מעשה של נתינה חיצונית, אלא הם גם דרך לבניית האישיות הפנימית של העוזר.

התורה מדגישה את ערך העזרה לזולת גם במקומות אחרים: "כי בגלל הדבר הזה יברוך ה' אלקיך בכל מעשיו ובכל משל ידך" (דברים טו, י).

פרשת בן סורר ומורה היא אחת מהפרשיות הבולטות בתורה בעיסוקה בחינוך הילדים. למרות הקביעה של חז"ל (סנהדרין ע"א, א) "בן סורר ומורה לא היה ולא עתיד להיות - ולמה נכתבו, דרוש וקבל שכו". התורה בוחרת להקדיש פרשה שלמה לנושא זה, בכדי ללמדנו בינה והשכל בדרכי החינוך, עם דגש על התמודדות עם ילדים שנמצאים בסיכון.

לחנך ללא ויתורים

האור החיים הק' בפירושו לפרשת בן סורר ומורה מתייחס לשאלה מדוע התורה מזכירה במפורש את המילים "בקול אביו ובקול אמו", ולא מסתפקת בלומר "בקולו", שיכולה לחזור על האב הנזכר בתחילת הפסוק. לדבריו, התורה מדגישה כאן עקרון חינוכי חשוב: הסטייה של בן סורר ומורה נובעת מכך שההורים, כלומר האב והאם, שהם בעצם ייצוג של הקב"ה וכנסת ישראל, אינם ממלאים את תפקידם כראוי בחינוך ילדיהם.

"בקול אביו ובקול אמו - טעם שהוצרך להזכיר אביו, ולא הספיק לומר בקולו... העיר הכתוב כי בן סורר ומורה לילדיו יסובבהו כן היותו מורד באביו ואמו שהם הקדוש ברוך הוא ונכסת ישראל... כי לפי שילדיו חושכים שבטם מבניהם ומנחיים אותם לעשות הטוב והישר בעיניהם, זה יסובב שגם בהם ימרוד".

האור החיים הק' מסביר כי הורים שמרפיים במשמעות ואינם מחנכים את ילדיהם כראוי, כלומר "חושכים שבטם" - אינם מענישים או מחנכים בצורה הנכונה - מאפשרים לילד לפעול לפי ראות עיניו. חוסר זה בחינוך גורם לילד למרוד בהוריו, ומכאן הבעיה מתרחבת למרד כללי בקב"ה ובכנסת ישראל.

אחדות דעים בין ההורים

בכל מקרה שבו נער מראה סימני מרדנות, עלינו להתבונן לעומק ולנסות להבין מהו שורש הבעיה ומה הביא את הנער למצב זה. פעמים רבות, הסיבה קשורה לסביבה הביתית ולטיב הקשר בין ההורים. כפי שמבואר בגמרא מסכת סנהדרין ע"א: "תניא, רבי יהודה אומר: אם לא היתה אמו שוה לאביו ובמראה בקול ובמראה אינו נעשה בן סורר ומורה".

הגמרא מדגישה את החשיבות של אחדות בין ההורים - חינוך אפקטיבי דורש שהאב והאם יהיו מתואמים וישרו לילד את אותו המסר. ההורים צריכים לפעול באחדות דעים ולדבר בקול אחד, כך שהילד ירגיש שיש משמעות ברורה וסמכות מוסכמת בבית.

המורה"א מתייחס לכך בפירושו, ומסביר שכאשר אין תיאום בין ההורים, הילד אינו מקבל את התוכחה בצורה נכונה, כיוון שהוא רואה שהתוכחות מגיעות רק מצד אחד של ההורים. כאשר הילד חש שהתוכחות אינן אחידות, הוא עשוי לחשוב שהחינוך אינו אמיתי או מוחלט:

"ונראה כי הבן סורר אף כשהוכיחו אותו אביו ואמו כמה פעמים, כמפורש בקרא 'יסרו אותו אביו ואמו', אמר כי מעולם לא הוכיחו אותו שניהם אלא אביו או אמו, ואומר: אילו הוכיחו שניהם היה מקבל תוכחתם".

מכאן עולה עיקרון חשוב: כאשר ההורים פועלים בתיאום ומציגים חזית אחידה, יש להם סיכוי רב יותר להצליח בחינוך ילדיהם. התוכחה וההדרכה מהווים תשתית לחינוך נכון, אך הם חייבים להגיע בשיתוף פעולה מלא מצד שני ההורים.

המורה"ל בחידושי אגדות מחזק את הנקודה הזו, ומסביר שמערכת היחסים בין ההורים משפיעה ישירות על החינוך של הילד. כאשר אין תיאום מושלם בין ההורים - בין בקול, במראה או בקומה - הדבר משפיע על הילד:

"כאשר אין אביו ואמו שווים בקול, אם כן אין זוג שלהם זוג שוה גמור, כי הזוג השוה צריכים שיהיו דומים ושוים. ולכן צריכים שיהיו שווים בקול ובמראה ובקומה, כי הקומה מורה על הגוף והקול מורה על הדיבור שעל ידו האדם נפש חיה, והמראה הוא צלם האדם".

המורה"ל מדגיש שהחינוך הנכון מתחיל בהתאמה בין ההורים. כאשר יש אחדות ושוויון בין ההורים - הילד מקבל את החינוך בצורה מתואמת ומאוזנת.

לחנך מגיל צעיר

החינוך האפקטיבי ביותר מתחיל בגיל צעיר. כאשר מחנכים את הילד מוקדם, ניתן לעצב את אישיותו ולהוביל אותו לדרך הנכונה, אך כאשר ממתנינים לגיל מבוגר, השפעת החינוך פוחתת והקושי בחינוך גדל.

האלישיך הק' מדגיש רעיון זה: "אמר ראו נא כמה חושך שבטו בילדות שונא בניו וגורם רעה לעצמו". האלישיך מסביר שהורים שמנעו חינוך ומשמעת כשהילד היה קטן, בעצם גרמו נזק לעצמם ולידם, שכן כשהילד יגדל, התנהגותו הבעייתית תתעצם ויהיה קשה מאוד להחזירו לדרך הישר.

לחנך כשעודו ילד

בהתמודדות החינוכית עם נערים, האלישיך הקדוש מתאר מצב שבו הילד בגר והפך ל"בן" ולא עוד "ילד", אך הוא כבר סורר במידותיו ולא ניתן עוד להחזירו לדרך הישר.

אך שורש הבעיה אינו מתחיל בגיל הנערות, כי אם בשנות הילדות המוקדמות, כאשר נמנעו ההורים לשים לב גבולות ברורים ולהטיל משמעות, אשר כתוצאה מכך גדל הילד ונעשה מפונק, וכפי שמסביר האלישיך הק': "כי אין זה רק שלא עצבו אביו בילדותו, שעל כן בהגיעו לגדר יקרא בן גדל התפקרותו".

זהירות בגיל הנערות

כאשר הילד גדל והופך לנער, ושוב אינו מתיירא יותר מהוריו או ממוריו, התנהגותו מחמירה והחינוך כבר לא משפיע עליו. גם אם ההורים ניסו לחנך אותו בגיל זה, שוב לא תועיל תוכחתם:

"כי הנה מעתה לא יסכון לו תוכחת לשון ולא ייסורי שוט ושבט, כי הלא מעתה ימשך שעל הוכחת דברים שדרך הבן לשמוע אל אביו מחמת יראה ואל האם מחמת כבוד, ... הנה זה, אחר שלא יסרו אותו בילדותו עתה אם יוכיחו אביו איננו שומע בקול אביו מפני היראה ולא בקול אמו מפני הכבוד".

כאשר הנער כבר לא רגיל לקבל מרות, אזי גם אם יסרוהו בחומרה לא יועיל כלום:

"ואם יסרוהו בשוטים אז אין צריך לומר שלא ישמע אל כל אחד מהם כי יוכיחו בפני עצמו כי אם אז יתפקר יותר, כי ולא ישמע אליהם אפילו אם יתחברו יחד שניהם".

בסופו של דבר, הטעות נובעת מהזנחת החינוך המוקדם ומהעובדה שההורים לא פעלו בתחילה בקול אחיד ולא חינוכו את ילדם בקטנותו. כאשר ההורים נמנעים מלחנך ולהציב גבולות בילדות, התוצאה היא שילדיהם יגדלו לסטייה רוחנית וחברתית, והחינוך בבגרות לא ישפיע עוד. אשר על כן עלינו להשקיע מההתחלה בחינוך נכון וראוי בכדי שנזכה לנחת.

מעלת החברה והשפעתה

בחודש אלול כל אחד מתבונן ועושה חשבון נפש על העבר ומתכונן לעתיד טוב יותר.

ישנן שתי דרכים להתקדם ולהתעלות: אפשר להתבודד ולשבת לבד עם עצמך, ואפשר לשבת עם חברים ובחברה. הבדל משמעותי ובוטל קיים בין התבודדות ועבודה אישית לבין עבודה הנעשית מתוך חיבור לחברים. כפי שהדברים מבוארים בספר הקדוש "מאור ושמש" בפרשתנו, בעוד שהמתבודד עוסק בעבודתו האישית, התוצאות שהוא משיג הן לרוב נקודתיות וזמניות בלבד. לעומתו, המתחבר לחברה משפיע לא רק על עצמו אלא גם על אחרים, והשפעתו חזקה יותר, מתרחבת ומתמשכת לאורך זמן.

וראה מה שכתב ה"מאור ושמש" שמתאר שזה השינוי שהביא עמו מרן הבעל שם טוב הק' זי"ע:

"הנה ראינו בדורות שלפנינו טרם נתפשט בעולם נוגה אור דרך הבעל שם טוב צדוק"ל, אשר בעת הזאת מראש חודש אלול ואילך כל איש אשר נגע יראת ה' בלבבו והיה ירא וחרד מאימת הימים הנוראים הממששים ובאים, היו נסגרים חדר בחדר להתבודד בלי חברת האדם בבתי כנסיות או בביתם, ומהם אשר התענו תעניתים ועשו סיופים ופרישות מבני אדם".

ולמרות זאת, הדור שלאחר הבעל שם טוב הגיעו למסקנה שאין זו הדרך העיקרית בעבודת ה':

"ואולם לא זו הדרך העיקרית בעבודת השם יתברך, רק העיקר והיתד שהכל תלוי בו ותוכן דרכי התשובה הנכונה המצא תמצא על ידי אהבת חברים חיבוק חברים והתקרבות לצדיקי הדור".

כוח החברה בעבודת ה'

ומדגיש ה"מאור ושמש" את מעלת החיבור לחברים, שיש בהם צדדים ומעלות רבות לעבודת ה'. כי כאשר האדם נמצא בחברה של חברים העובדים את ה' בהתלהבות, משפיע עליו הדבר לחיוב ומעודדו לתקן מעשיו. בהיות האדם שרוי בין החברים, הריהו לומד מחבריו, וכן מכיר ומזהה את פגמיו בצורה טובה יותר, מה שמוביל אותו לתשובה אמיתית. ואף אם נדמה לאדם שבעת התבודדותו הוא מצליח לעורר את לבבו ביתר שאת, עדיין עדיף לו להתחבר לחברה ולהשפיע על חבריו:

"עם כל זה יותר ראוי ונכון להחזיק במעוז אהבת חברים ולקרב אותם לדרך ה' כי על ידי זה יוכל להמשיך הארה לאורך ימים על ידי מה שמקרבם לעבודת הבורא ובהתבודדות אינו פועל כי אם לשעתו".

המאור ושמש משתמש במשל של מצוות שילוח הקן כדי להמחיש את העניין:

"שלח תשלח את האם ואת הבנים תקח לך" (דברים כ"ב, ו). הגם שתצטרך לעזוב מעט את ההתבודדות שלך, שוה היא המאמץ להשתלב בחברה ולקרב את חבריך לעבודה רוחנית, שזה נושא פרי לטווח ארוך יותר. "למען ייטב לך והארכת ימים" - ההארה שמתקבלת מחיבור לחברים מתמשכת ומספקת כוח לאורך זמן רב.

סיכום

העבודה בחברה תורמת לתשובה אמיתית ולישיפור רוחני מתמיד, בעוד שההתבודדות מספקת השפעה רגעית בלבד. חיבור לחברים מגביר את הלהט הרוחני, את ההשפעה הפנימית והחינוכית, ואת התועלת שנשמרת לאורך ימים.